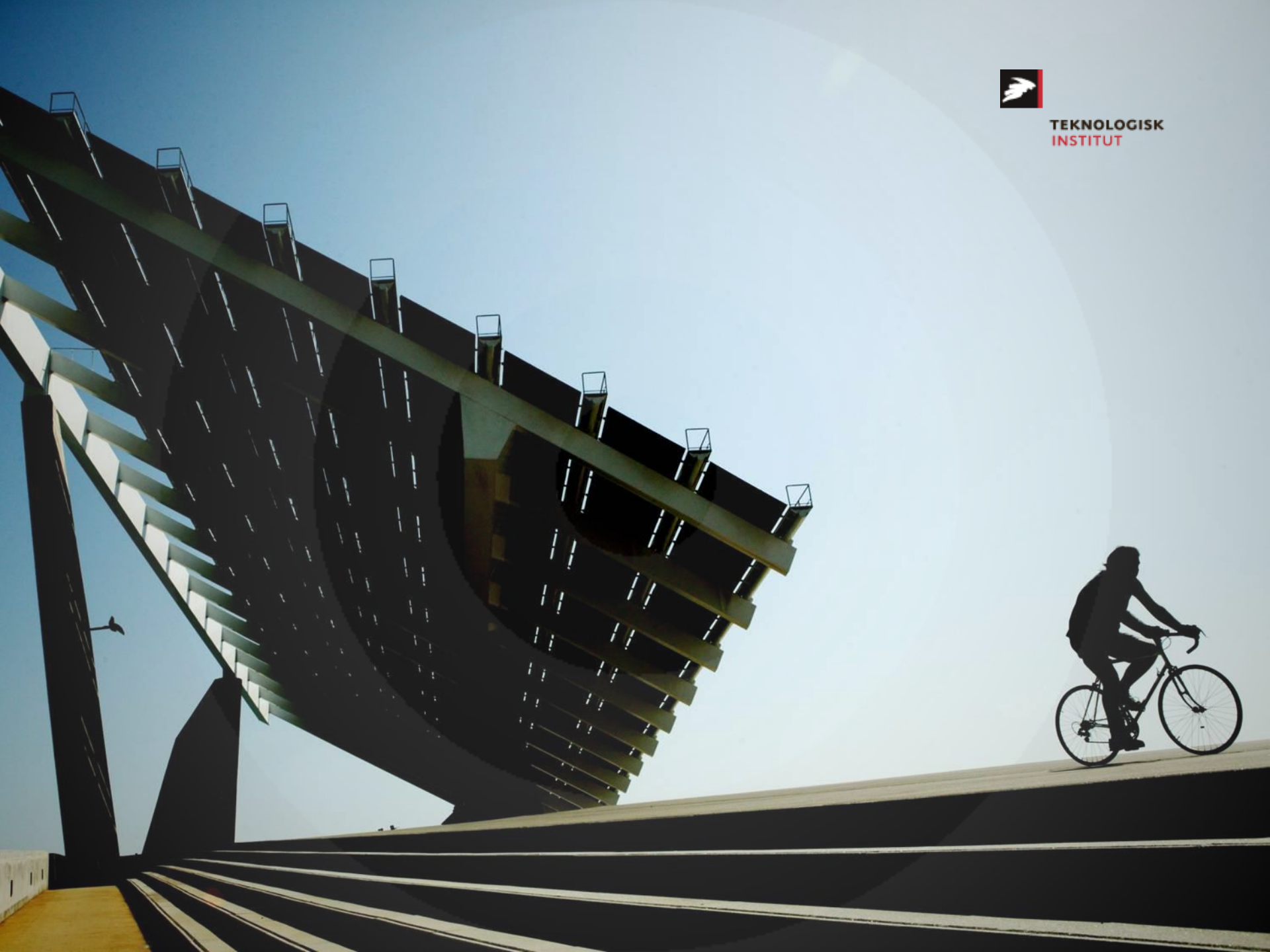

**TEKNOLOGISK
INSTITUT**

TEKNOLOGISK
INSTITUT

Højtemperaturvarmepumper Potentiale, implementering og status for udvikling

*Lars Reinholdt
Teknologisk Institut*

Indhold

- Potentialet for højtemperaturvarmepumper
- Hvad er teoretisk muligt?
COP Carnot, COP Lorenz
- Implementering
- Højtemperaturvarmepumper
... i dag...
... i morgen...
- Konklusion

Potentiale

- Varmepumper: Effektiv anvendelse af (VE-)el til procesvarmeformål
- Også i det fossilfrie Danmark efter 2050 anvender industrien procesvarme
- Opvarmning, kogning, tørring og inddampning:
50% af industriens procesenergiforbrug

Men

- Varmepumper er "nice to have": De leverer "bare" billigere varme

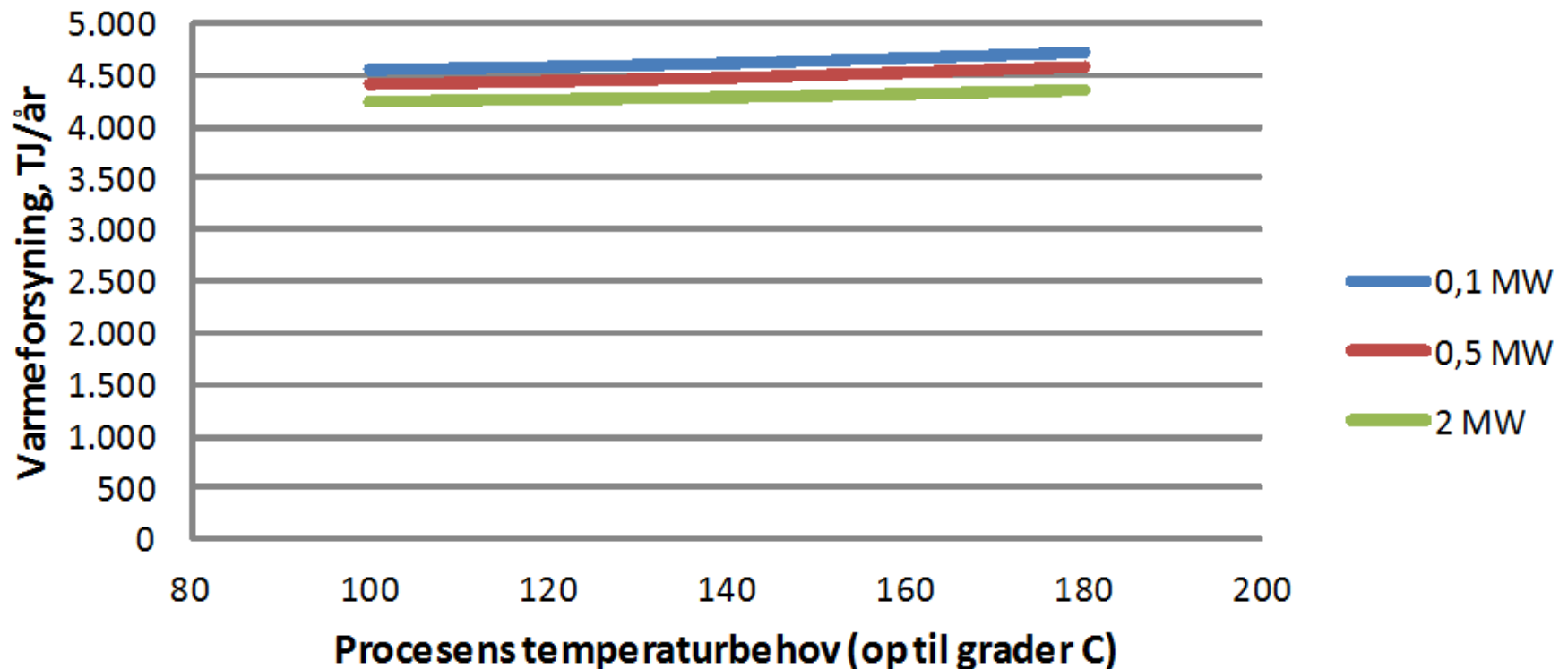
Delta T C	Temperaturbehov C	COP-værdi	Varmelevering TJ/år	Elforbrug GWh/år
20	100	11,2	4.543	113
	180	13,6	172	4
40	100	5,6	2.743	136
	180	6,8	338	14
70	100	3,2	7.163	622
	180	3,9	5.109	364
Sum			20.068	1.253

Tabel 5. Overslag over elforbruget til højtemperatur-varmepumper på 0,1 MW eller større, som dækker det opgjorte potentiale

- Gennem procesoptimeringer anslås knap 50% kan genvindes
- Temperaturløft på 70°C udgør ca. 60% af varmelieferingen og 80% af elforbruget.

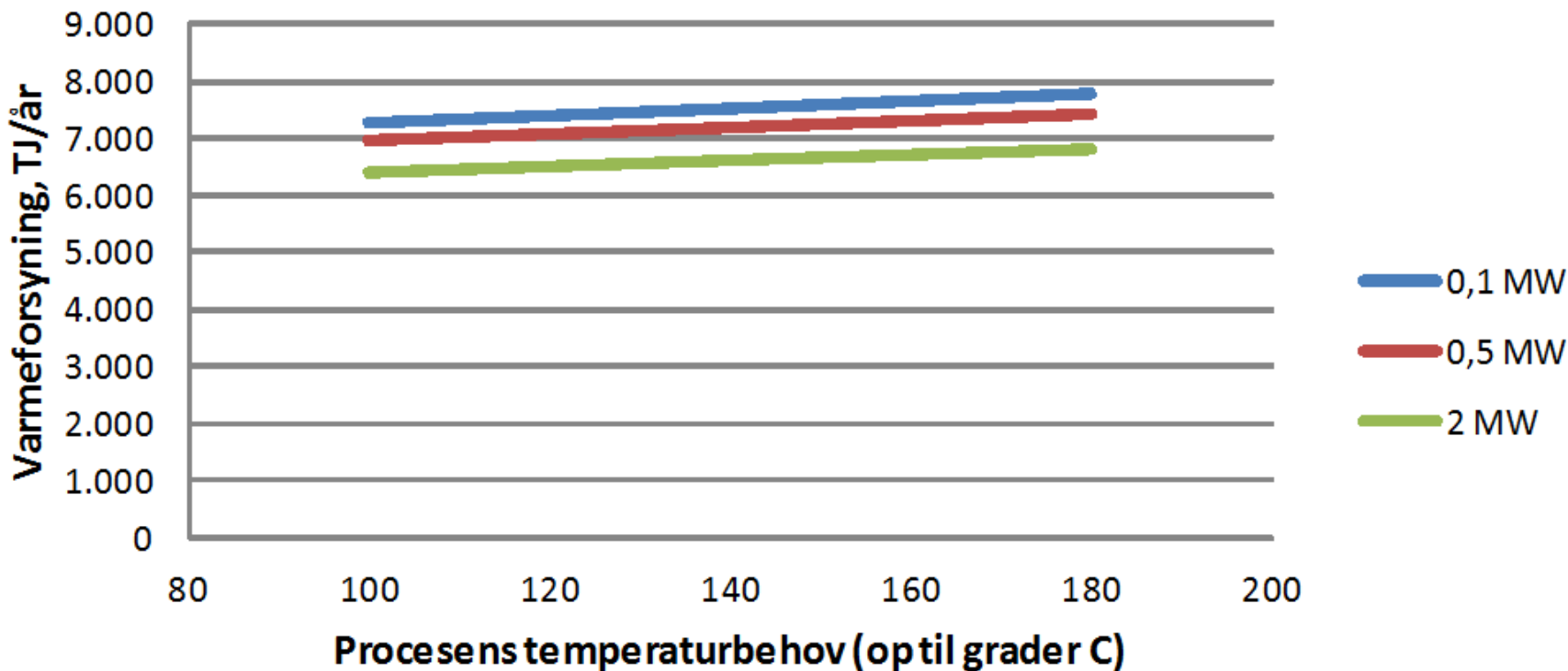

Potentiale for varmegenvinding i industrien med varmepumpe med delta T = 20 C

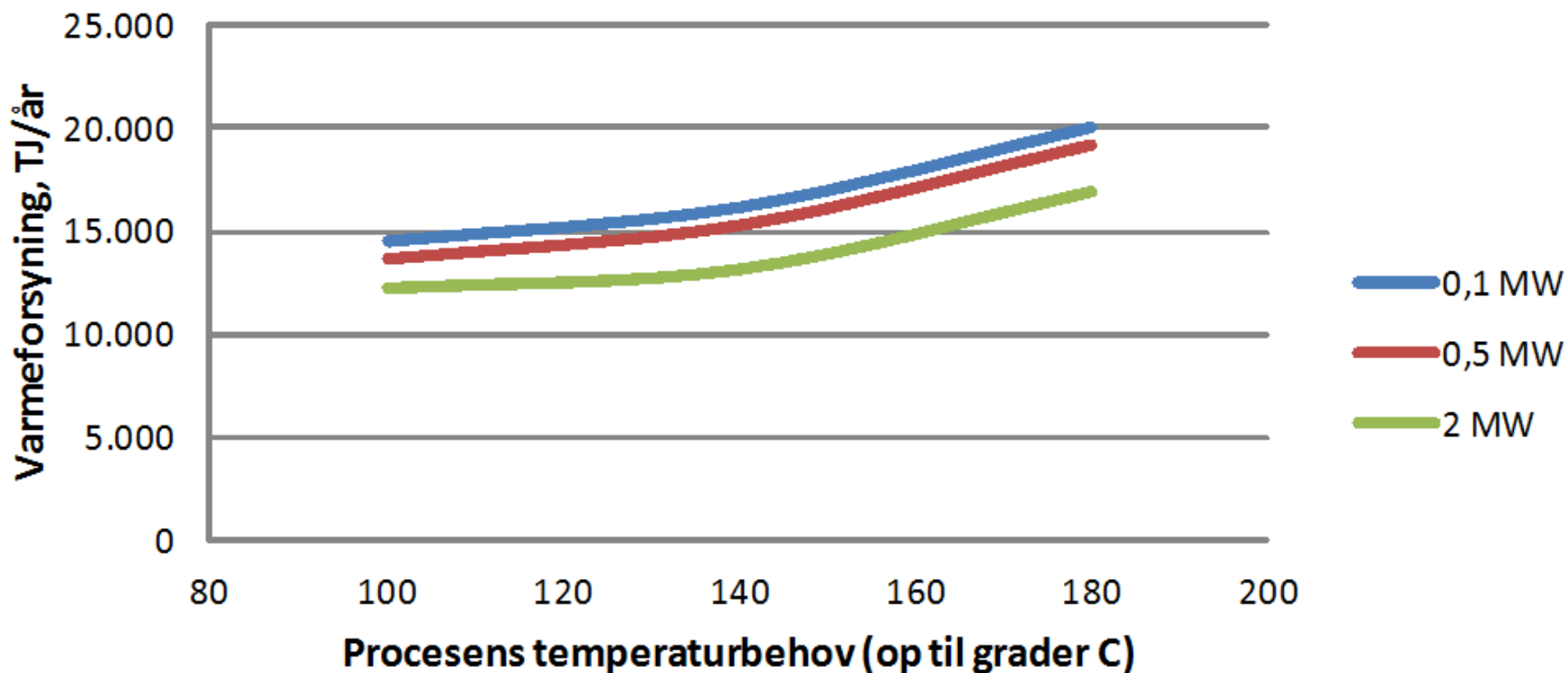

Potentiale for varmegenvinding i industrien med varmepumpe med delta T = 40 C

Potentiale for varmegenvinding i industrien med varmepumpe med delta T = 70 C

Potentiale

Konklusion (den lange)

- Med et temperaturløft for varmepumpen på 20°C er potentialet opgjort til ca. 4.500 TJ/år.
- Med et temperaturløft for varmepumpen på 40°C er potentialet opgjort til ca. 7.000 TJ/år.
- Med et temperaturløft for varmepumpen på 70°C er potentialet opgjort til ca. 15.000-20.000 TJ/år.
- Hovedparten af varmen kan dækkes med varmepumper, som kan levere en varme passende til 100°C temperaturbehov.
Kun ved et temperaturløft på 70°C stiger potentialet væsentligt med ca. 40%, hvis varmepumpen kan dække temperaturbehov op til 180°C.
- Reduceres minimumsstørrelsen for varmepumpen fra 0,1 MW til 2 MW falder potentialet med 5 – 15%.

Ovenstående udgør 6 til 24% af industriens samlede brændselsforbrug (2006)

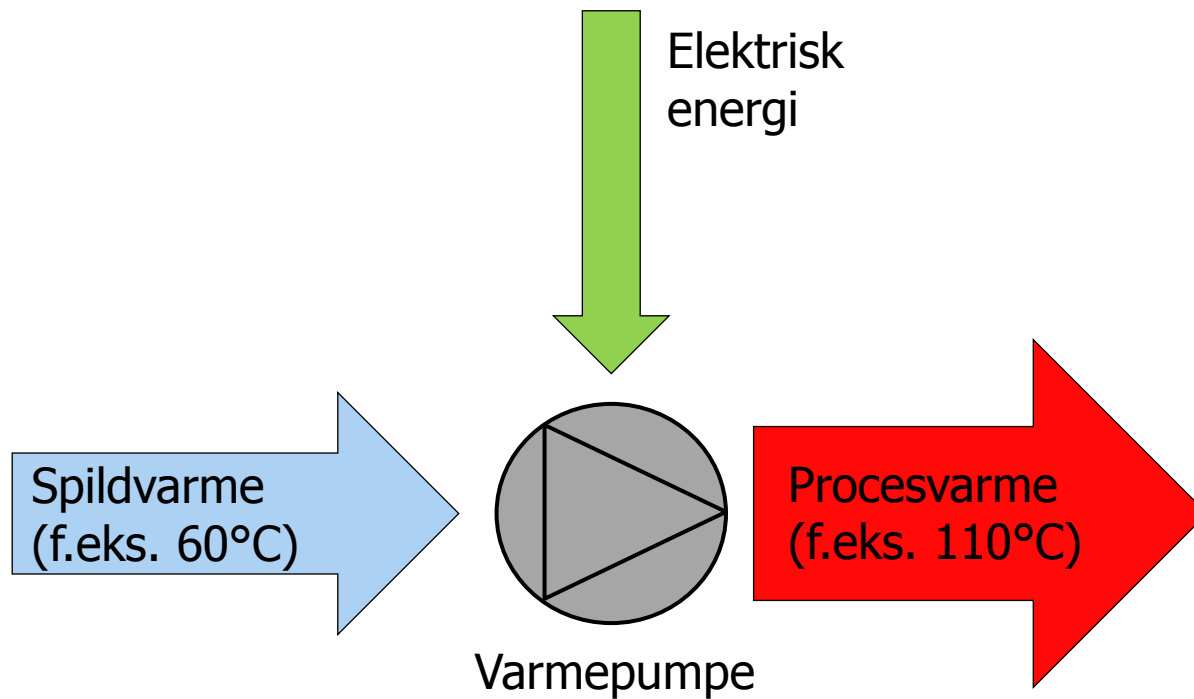
- Kun 1.000 – 1.500 TJ/år vil kunne dækkes af varmepumper, der kan løfte temperaturen op til 80°C (dagens varmepumper)

Potentiale

Konklusion (den korte)

- Kun en lille del af potentialet kan dækkes med varmepumper, der leverer varmen ved op til 80 °C.
- Hovedparten af varmen kan dækkes med varmepumper, som kan levere varme ved 100-120 °C.
- Udvikling af store varmepumper med kapaciteter fra 1-2 MW vil dække en meget stor del af markedet.

Lidt teori

$$COP_{VP} = \frac{\text{Varmeproduktion}}{\text{El - forbrug}}$$

Lidt teori

Teoretisk maksimal COP

TEKNOLOGISK
INSTITUT

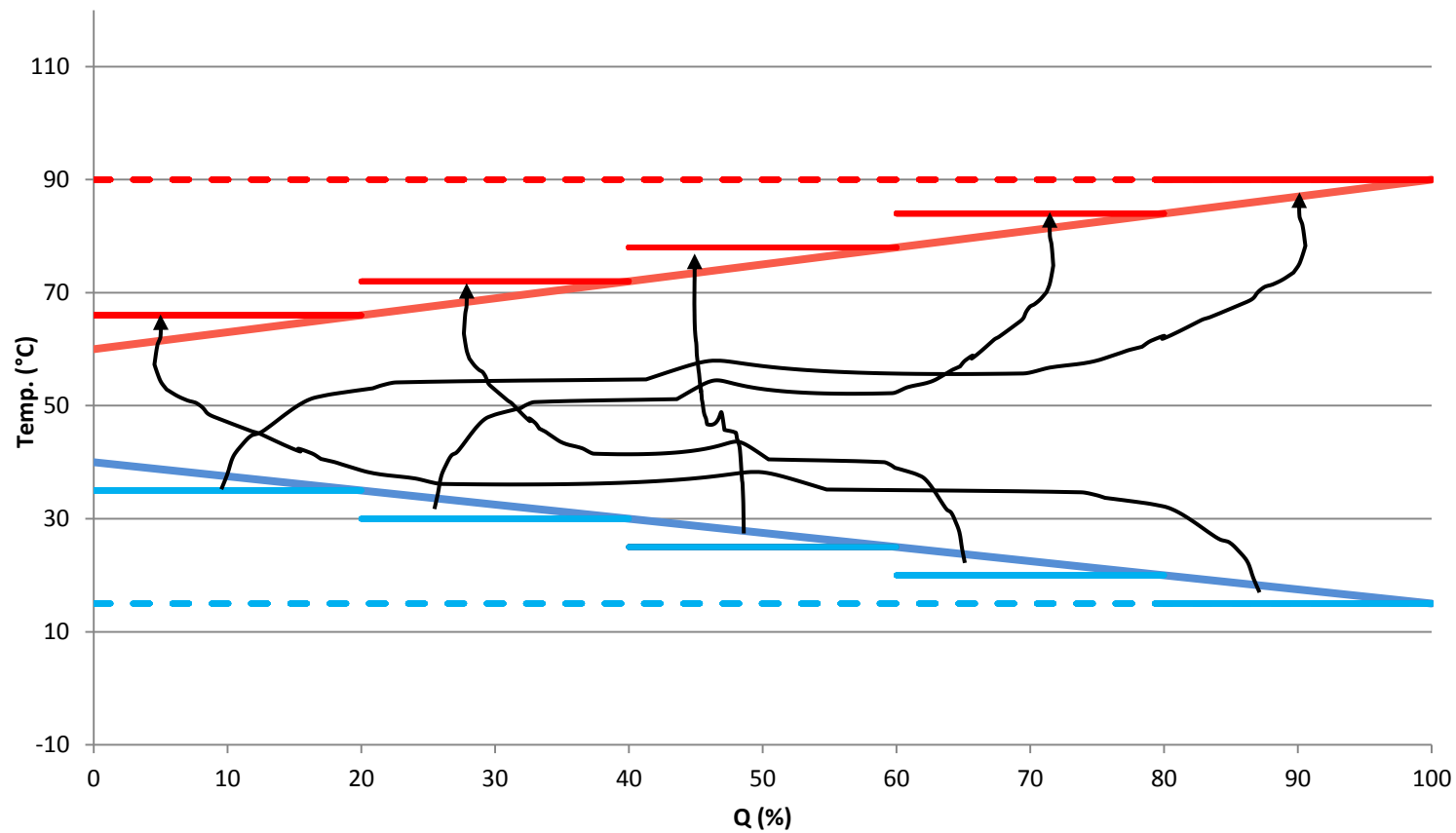
COP Carnot

$$COP_C = \frac{T_H}{T_H - T_L}$$

T_H = leverings-temperatur (dræn) (K)

T_L = optage-temperatur (kilde) (K)

COP for varmepumper

Lidt teori

- COP Carnot (konstant kilde og dræn)

$$COP_C = \frac{T_H}{T_H - T_L}$$

T_H = Dræn-temperatur (K)

T_L = Kilde-temperatur (K)

- COP Lorenz (kilde og dræn med "glid")

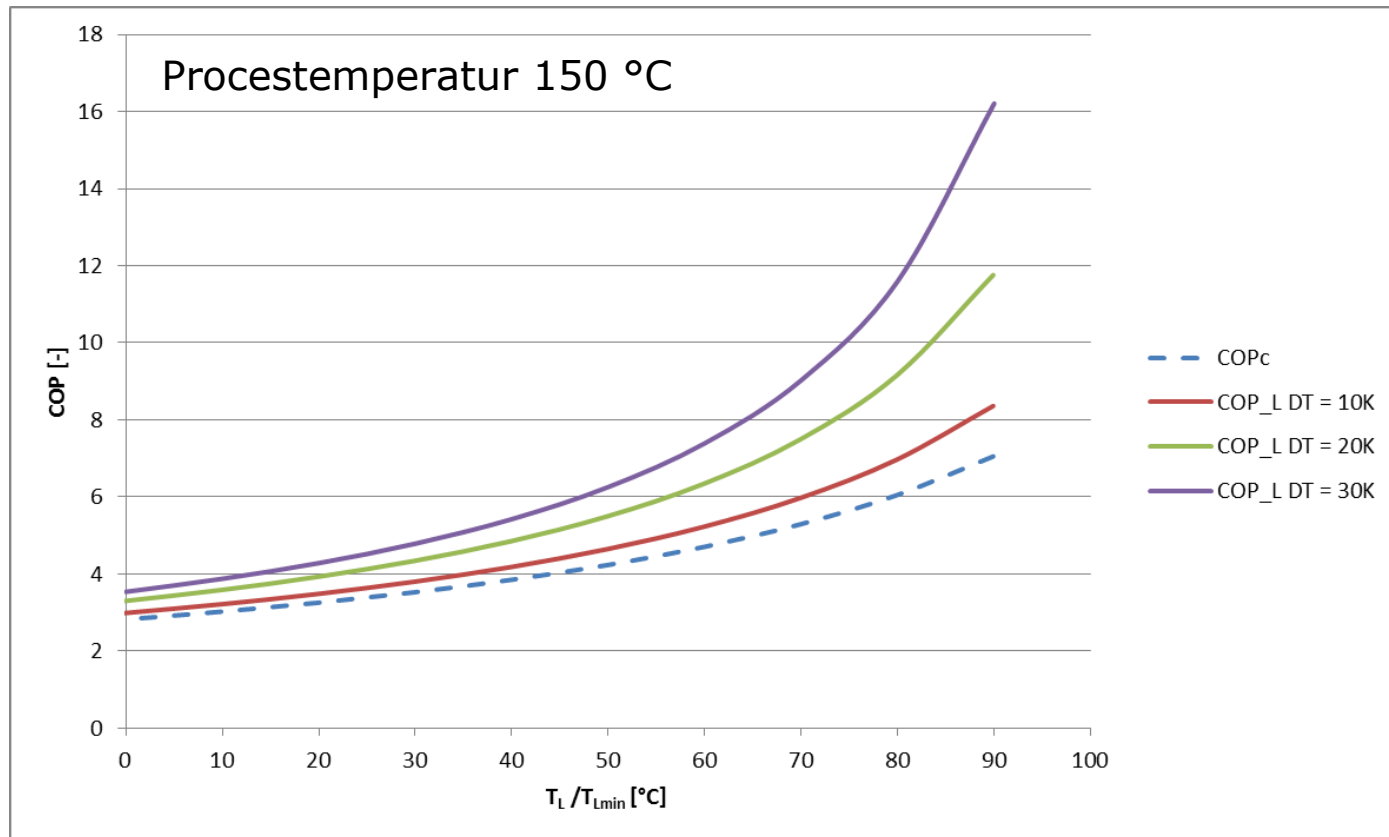
$$COP_L = \frac{T_{lmH}}{T_{lmH} - T_{lmL}}$$

T_{lmH} = log mid. temp. dræn (K)

T_{lmL} = log mid. temp. kilde (K)

Lidt teori

Maksimal COP

- COP for de allerbedste anlæg er i dag 50-60% af det teoretisk mulige...

Integration i energisystemer

Udfordringer 1/2

Energisystemer er traditionelt ikke designet ud fra energieffektivitet

- Størrelse og installation
- Omkostning
- Kapacitet

- Varmepumper er "Nice to have" ikke "Need to have"
  - Ikke-tekniske barrierer
  - Økonomiske kalkulationsmodeller
  - Finansieringsmodeller

- Varmepumper giver ofte større binding på processerne
  - Behov for samtidighed mellem overskudsvarme og varmebehov
  - Mere kompleks styring

Integration i energisystemer

Udfordringer 2/2

- VE i industrien ift. Smart grid / fleksibelt elsystem:
Industrien ønsker "24/7"-udnyttelse af udstyret, der investeres i:
  - Begrænset mulighed for regulering pga. mangelen på overkapacitet: Dårligt ift. Smart Grid
  - Lange driftstider: Godt for systemøkonomien
- Entreprisegrænserne flyder ud
  - Varme-, proces- og køleentrepriserne samt styring griber mere ind i hinanden
- Rammevilkår påvirker markedet meget
  - VE i industrien
  - El-afgift

Implementering og valg af varmepumper

”De tre bud”

- Spar
- Varmeveksel
- Varmepumpe
  - Vælg de ”rigtige” processtrømme
  - vurdér om det er en god løsning

Højeste COP

- Hent varmen ved så høj temperatur som mulig
- Aflevér varmen ved så lav temperatur som muligt
- Hvis der er tale om store temperaturændringer:
  - Kig på muligheder for at dele processen op i flere varmepumper og/eller
  - Anvend varmepumpe-processer med ”glid”

Status højtemperaturvarmepumper

”i dag”

- Kommercielt tilgængelige, traditionelle teknologier: Maksimalt ca. 80°C
- Ammoniak/Vand hybrid processen: 95°C kører i dag, 110°C er tilbudt

”I morgen”

- Udvikling af store varmepumper med kapaciteter fra 1-2 MW vil dække en meget stor del af markedet.

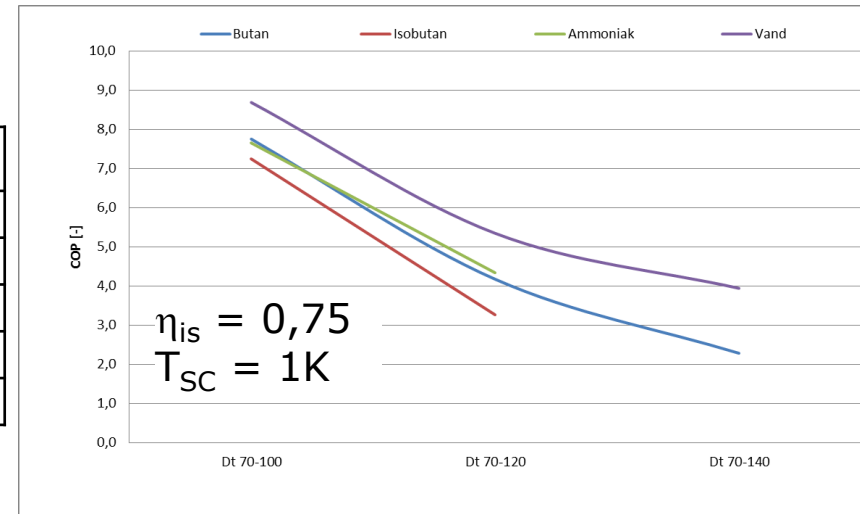
Status højtemperaturvarmepumper "i morgen"

- Ammoniak/Vand hybrid processen:
  - 110°C er tilbudt
  - 130°C kan nås med tilgængelige højtrykskompressorer
- Vanddamp
- "Split condensing"

Vand som medie i varmepumpeprocessen

Udvalgte naturlige kølemidler

Kølemiddel	$T_{\text{kritisk}} \text{ (}^\circ\text{C)}$	$T_{\text{C,max}} \text{ (}^\circ\text{C)}$	$P_{\text{kritisk}} \text{ (bar a)}$
R290 (Propane)	97	60	46
R600 (Butane)	151	109	37
R600a (Iso butane)	136	95	37
R717 (Ammonia)	132	91	114
R718 (Water)	374	309	221

ELFORSKprojekt "Udvikling af Rotrex turbokompressor til vanddampkompression"

- Konceptet er bevist: $\Delta T = 22\text{-}23 \text{ }^\circ\text{C}$
- Langtidstest skal gennemføres
- Produktmodning

Ammoniak "Split condensing"

ELFORSK-projekt "Energieffektiv ammoniak varmepumpe"

EUDP-projekt "Fleksibel, energioptimeret ammoniak varmepumpe med split kondensator"

- Mål: Forbedre energieffektiviteten med 30% gennem...
- Kondensering delt på to varmevekslere med forskelligt vandflow
- Højtryksammoniakkompressor (50 bar)
- Er vist: 40% af energimængden ved 120°C, resten ved 75°C

TEKNOLOGISK
INSTITUT

Mange tak